

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1046.

CHICAGO, ILL., 29. SEPTEMBRA, (SEPTEMBER 29,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Dve vrsti kršilcev zakonov.
Obzidja carine se višajo.
Premogarji in njihov boj.
"Kdo je dobil?"
Ne žalite veličanstev (Cirkus v Rimu in Sarajevu).
Nevarnost v letalskih tekmah.
Iz Chicaga do Radovljice (J. Olip).
Socialistična konvencija v ječi.
Po volitvah v jugoslovansko skupščino.
Hrvatskemu delavstvu, oziroma čitateljem "Radnika" v premišljevanje.
Število rojstev v Angliji pada.
Ameriški vtisi (Anton Kristan).
Alkohol ubija ribe — kaj pa ljudi?

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Old Timer se je prebudil.
Konferenca JSZ. v Cockerillu.

Shod v Chicagu v spomin prve obletnice E. V. Debsa.
Velik uspeh priredbe kluba J. S. Z. v Warrenu.
Društvi "V boj" in "Strugglers" tudi za zabavo, ne samo za boj.
Nick Krašna v Canonsburgu umrl.
O zadnji diskuziji v klubu št. 1 v Chicagu in o drugih njegovih aktivnostih.
Iz naprednega Collinwooda.
Zahvala za sodružno sodelovanje (A. F. Žagar).
Račun razpečanih znamk.
Izobraževalna akcija JSZ.

RAZNO.

Divji plameni (Anton Seliškar).
"Ljubezen treh kraljev" na collinwoodskem odru.
Vščipci.
Listnica uredništva.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 25th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Klub št. 118 J. S. Z. priredi

VELIKO VESELICO

v soboto 8. oktobra 1927

v dvorani društva "Postojnska jama"

CANONSBURG, PA.

Igral bo mladinski tamburaški zbor "Triglav"

Pričetek veselice ob 7. zvečer.

Soc. klub vljudno vabi vse tukajšnje občinstvo in iz bližnje okolice, da to veselico poseti v čimvečjem številu. Ob enaki priliki jim bomo radevolje vrnili.

ODBOR.

Pozor! - Rojaki! - Pozor!

Newyorško grozdje.

Kakor vsako leto tako bomo tudi letos razprodajali samo newyorško grozdje. Naročili smo ga deset železniških vagonov direktno iz newyorških vinogradov. Grozdje bo tukaj okrog 3. oktobra.

Prodajalo se bo na Blue Island Ave. in Paulina ulici kot vsako leto. Newyorško grozdje že več let ni bilo tako lepo dozoreno kot je letos. Vsem odjemalcem ga bomo postavili na njih dom enako kot prejšnja leta. Grozdje bomo imeli rdeče in belo. Uljudno se priporočamo našim starim in novim odjemalcem za obilo naročbo.

Mladič & Polaćek

1334 W. 18th STREET

Phone Canal 2076

CHICAGO, ILLINOIS

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1046.

CHICAGO, ILL., 29. SEPTEMBRA, (SEPTEMBER 29,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

DVE VRSTI KRŠILCEV ZAKONOV.

V Leonardstownu, Md., so trije suhaški agentje ustrelili postaranega farmarja Gundlacha, ker so ga "osumili", da ima prepovedano pijačo. Prišli so na njegovo posestvo brez sodnega dovoljenja, in sedemdesetletni farmar se je uprl nasilju. Obstrelil je enega, med tem pa so oni ogenj vrnili. Prvi strel je starca položil na tla. Ko se mu je bližal agent suhaške postave, se je še spravil na kolena ter ga prosil milosti. Apel ni bil uslišan, in na ranjenega farmarja so bili oddani nadaljni strelji. Poleg njega je klečala starka, žena farmarja, in jokala. Agentje so bili aretirani in obtoženi umora. Žena ubitega farmarja je izpraševalnim uradnikom pojasnila ves dogodek. Agentje, ki so udrli na njuno posestvo brez sodnega privoljenja, niso bili tuji farmarjevi družini. Njihov vodja je bil večkrat njen gost ter pil farmarjevo pivo. Včasih ga je vzel steklenico ali dve domov. Ali prišel je prepir. Agent je začel farmarja nadlegovati radi "pijače".

"Čemu onih ne nadleguješ, ki prodajajo žganje?" ga je vpraševal farmar. "Plačujejo ti, vem, toda jaz ti ne bom, ker jaz delam le pivo za svojo potrebo, ne za prodajo. Dam ga le prijateljem, kadar me obiščejo."

Agentje prohibicije so ubili že marsikoga — in skoro vselej v okolščinah, ki dokazujejo, da so izvršili bolj rop, ali pa maščevanje, kot pa branili zakon. Kajti nobena tajnost ni več, da je ves aparat, ki ima nalogo uveljaviti prohibicijo, korumpiran. Plačaj, plačaj zadosti, plačaj mnogokrat, in varen si. Poišči si zaslonbo pri vplivnih politikih, prispevaj v kampanjski fond stranke ki je na krmilu, in varen si — krši zakon kolikor ti drago. Tam kje za vogalom na stranski ulici je morda nekdo, ki se tudi peča s "pijačo". In je v večji nevarnosti kot pa oni, ki je otvorjeno v prepovedanem businessu.

To, kar počno agentje "prohibicije" z zakonom ki prepoveduje pijačo, je farsa in obnem zločin. Toda mar ni zdravila? Je. Ampak ljudstvo le mrmra in pusti, da dežela gazi v degeneracijo zakonja.

V Chicagu se je vršil 22. septembra znani

"prize-fight". Bilo je treba veliko podkupnih, ker so v modi. Veliko gnilobe je v takih pretepkih, veliko korupcije in mnogo slabih vzgledov. Dvomljivi karakterji se ob takih prilikah nazivajo "oboževalci" tega ali onega pugilista oziroma oboževalci "fajta". Vmes izvršujejo tatvine na debelo in druge nečedne obrti. Množica, ki izgleda drugače normalna, tuli ko vidi kako dva izvežbana pugilista nabijata drug po drugem. "*Ubij ga, zbij ga na tla, odbij mu glavo, zlomi mu vrat*" in podobno so vzkliki, ki režejo zrak skozi vihar ljudskega kričanja. Nihče ne misli na dobra svojstva človeka, nihče na postave. Tam se bijeta dva, in masa tuli ter se peni "veselja".

Drugi dan, kakor vsaki dan, pa imajo listi polno poročil: tu so odvedli dekleta, ga posilili in ubili, tam isto. Tukaj roparski umor. Tam tudi. Indianapolski župan obsojen radi korupcije. Guverner države Indiana zapleten v podkupnine. Prejšnji se je ravno vrnil iz ječe radi korupcije. V Philadelphiji so ustavili dramo, v kateri je portretirana korupcija za časa Hardingove administracije. Ustavili so jo ker pravijo da ni lepo, govoriti "slabo" o visokih državnih uradnikih, posebno če so mrtvi. Ako so kradli — "saj vsi kradejo"!

Kradejo, ker se dajo večinoma že izvoliti z namenom, da bodo kradli. Nominacijo ni lahko dobiti. Človek, ki hoče republikansko ali pa demokratsko nominacijo, mora imeti na svoji strani "mašino". Ta pa ga mara le, če je zanjo, če odgovarja tipu kakršni kontrolirajo mašino.

V južnih državah, posebno v Alabami in v nekaterih okrajih v Texasu, se je proglasil za sodnika in rablja ku klux klan. Desetero ali petero klanovcev, ogrnjeni v halje in pokriti z maskami, udro v stanovanje, potegnejo zaznamovanega človeka s postelje, ga vlečejo na prosto, bičajo, povaljajo ga v smoli in perju, in ga trpinčijo tudi na druge načine. Ako se komu izmed njih zameri kaka ženska, jo ponoči ugrabijo, vlečejo jo kam na plano, jo slečejo in bičajo, potem pa ji ukažejo: poberi se odtod v teku toliko in toliko dni. Familije in posameznike izganjajo s takim terorjem. Po-

stave so sicer proti, in mnogi listi obsojajo tak sadizem, ki ga uganjajo klanovci v imenu "morale", "prohibicije" in "zakona". To kar počne klan zadnje mesece v Alabami, ni več samo teror, pišejo listi, ampak móra, ki krađe ljudem spanje in jih spravlja v strah in nervoznost.

Čikaški dnevnik "Daily News" je priobčil pred nekaj dnevi editorial, v katerem pravi, da postaja v Illinoisu iz demokratske in republikanske stranke bolj in bolj ena stranka. Po imenu sta še dve, zato da se meče ljudstvu pesek v oči. Mandate in plen pa imati sporazumno razdeljen med seboj. "Daily News" se pritožuje, da je to zelo slabo za Illinois, kajti kdo naj pazi na stranko v sedlu, če ne bo stranke opozicije? Tudi uredniki kapitalističnih listov čutijo, da bo ta smrad vse okužil, če ne bo nikogar, ki bi ga odstranjeval in odpravljajal.

V Zedinjenih državah pogrešamo MOČNE socialistične stranke. Potrebna je v obstoječi uredbi radi ravnovesja. Potrebna radi opozicije. Potrebna zato, da se ljudstvo ne pogrezne v brezdušni materializem — da se ne bi zanimalo samo za dolar, prizefight in baseball. Ravno ko je postajala močna, se je pojavil "ekstremni" val, ki so ga vzeli v vodstvo agentje provokatorji, in posledice so vidne. Okužil je še tisto kar je bilo zdravega.

Ljudstvo pa skomiga in čaka nečesa. Osemindvajset milijonov volilcev ni glasovalo pri predsedniških volitvah 1. 1924. Osemindvajset milijonov ljudi bi lahko odločilo volitve v prid poštenja, proti korupciji in ZASE. Pa so ostali doma. Pridobljeni, to je oni ki so šli na volišče, pa so glasovali za to kar imamo. Samo pet milijonov jih je želelo spremembe in so glasovali za protestni tiket.

Kršilci in korumpiranci zgoraj so odsev tega kar je spodaj. Kadar bo ljudstvo spodaj hotelo imeti gori poštenje in namesto korumpirancev ljudske služabnike, jih bo dobilo, kajti ono je tisto, ki jih nastavlja in odstavlja. Kadar spozna to resnico, bo tudi spoznalo, da je njegovo mesto le v stranki, ki zastopa socialistični program in načela.

Obzidja carine se višajo.

Dvainpetdeset držav ima večjo carino na uvoz kakor so jo imele pred vojno. Carina pomeni dohodke za državno blagajno, in protekcijo "domači" industriji ter poljedelcem.

Vzeto z najozkotirnejšega stališča, je to res. Carina protektira "domačo" industrijo, toda tepe "domače" ljudstvo v skoro vsakem slučaju. Komu npr. koristijo obzidja carin v centralno-evropskih deželah? Vse skupaj so ekonomska celota, umetno pa so razrezane v ducat ekonomskih celot. Vsaka "protektira" sebe, in vse trpe vsled prevelike "protekcije".

Premogarji in njihov boj.

Ako se par sto tisoč premogarjev bori proti znižanju plač in vsled tega stavka, bi to imel biti zanimiv boj tudi z vidika javnosti. Od 1. aprila pa do datuma te številke Proletarca je minilo dva dni manj kot šest mesecev. Že pol leta stavkajo premogarji zato ker nočejo znižanja že itak nizkih plač.

Premogovna je ena najvažnejših industrij v deželi. Včasi je bila najvažnejša. Brez premoga bi zastal pred leti ves promet. Sedaj bi ga zastalo dve tretjini. Eno tretjino ga goni gasolin in elektrika, ki je proizvajana z vodno silo. Meddržavni promet pa bi zastal popolnoma.

Živeti v seliščih premogarjev, v lesenih, črnih barakah na temnih brdih, v grapah in goličavah ni tako prijetno kakor v krajih, kjer ima človek vse ugodnosti ki jih je omogočila moderna tehnika, kjer so drevoredi, parki in številne naprave, ki ubijajo enoličnost v življenju.

"Čemu pa so tam," vprašuje človek, ki ne ve, kaj je življenje. Ni le slučaj, ki te vrže v rov. Moraš tja, kamor te vleče magnet, ki ni pod tvojo oblastjo. Če te je zavleklo v rov, boš tam, in če poskušaš drugam, si ne prebereš veliko. So redki, da si preberejo na bolje. Vrglo te je v rov, mogoče že tvojega očeta, morda celo tvojega deda. Zapisan si mu, kakor duša nevernika hudiču. In ker občutiš pezo ki visi nad teboj, bi rad včasi malo solnca, malo žarkov v življenje. Vprašaš, dovolite nam to in ono, a kompanija se brani. Ne more, pravi da ima izgubo, če pa so profiti, so tako majhni, komaj nekaj milijonov. Torej ni druge poti. Stavka. Dobro, pravijo kompanije. Naš premog ostane v zemlji. Če ga ne izkopljemo letos, pa drugo leto. In cene bodo vsled pomankanja premoga toliko večje. A premogar je na izgubi. Živi v pomankanju in se ozira po brdih in v grape.

Zakaj se ameriško delavstvo ne zanima za njihov boj, za borbo par sto tisoč ljudi vsaj košček tega kot se zanima recimo za komercialno aranžiran boj dveh pugilistov?

Na to vprašanje je odgovor v njih samih. Ne zanima se, prvič ker še ne čuti te potrebe, in drugič, ker je še preveč zavedeno, oziroma, premalo misleče.

Premogarji sami so dovolj močni prisiliti vso deželo, da se bi zanimala zanje in za njihov boj. Njihova važnost je tako velika, da bi bila vidna prvi hip, ko bi nastopili po vsi deželi kakor EDEN.

Nesreča za par sto tisoč ki drže skupaj je, da je mnogo drugih, ki sužnjujejo, ki pljujejo v lastno skledo. Vsi tisti ki drže na svoje delavsko poštenje, ki imajo ponos, imajo v tej borbi tudi zavest, da niso judeži. Ljudje so, pa četudi gladni. In nikoli jih ne bo treba bití sram, kajti ostali so v bojni liniji ko je bila kri-

za zanje in njihovo organizacijo najhujša. Zmagal bo, in ve da bo zmagal, kajti imel je že težje boje, in če ga doleti tu ali tam poraz, ve, da je imel že hujše poraze. Njegova zmaga je v ponosu, da je človek in da je kot človek ter delavec vreden, da se postopa z njim kot človekom.

“Kdo je dobil?”

Okrog 145.000 ljudi je bilo 22. septembra v Soldier fieldu v Chicagu, kjer so gledali, kako sta se bila Dempsey in Tunney. Plačali so okrog 2.800.000 vstopnine, tisoče najemnine za daljnoglede, in po vsi Ameriki so investirali milijone v stave. Večinoma so stavili na Dempseyja. Tunney je dobil, in tako so milijoni prijadrali tam kamor so jih prefriganci znali pritegniti. Tunney je dobil blizu milijon, Dempsey \$450.000, zvezna vlada je dobila \$280.000 in državna \$252.000 davka od vstopnine. Promoterji so “zaslužili” na vstopnini kakih šest do sedem sto tisoč dolarjev in nekaj milijonov na stavah. Ljudje so se za ta “fajt” silno zanimali, pa vseeno ne vedo, da jih vodijo “sportniki” denarne pugilistike za nos. Če se bi zanimali eno stotisočinko toliko za delavsko politiko, pa bi bilo v javnem življenju te dežele marsikaj drugače.

Ne žalite veličanstva!

Cirkus v Sarajevu in v Rimu.

V monarhijah, posebno pred vojno, in še veliko bolj v “starih časih”, je bila oseba vladarja nedotakljiva. Kdor je v kaki gostilni ali kjerkoli rekel žaljivo besedo proti “presvitlemu cesarju”, in ga je kdo slišal ter zatožil, pa je bil aretiran, gnan pred sodišče in obsojen radi razžalitve cesarja. Tako je bilo v Avstriji. Tako je bilo v Nemčiji, Rusiji in drugih monarhijah in je še danes v Italiji. Razlika v Italiji je sedaj le ta, da je italijanski kralj oseba manjvažnega pomena, in Mussolini je “veličanstvo”. V Italiji ga ne sme “žaliti” nihče. A tudi v inozemstvu se mora o njemu spoštljivo govoriti. Kdor se ne ravna po tej zapovedi, zapade kazni, pa bil državljan katerekoli dežele. Čudno manjgo ima italijanski fašizem.

V Sarajevo v Jugoslaviji je prišel 22. septembra cirkus. Med klovnovi je bil na cirkuških predstavah eden, ki se je v svoji akrobatiki norčeval z Mussolinijem. Vsaj italijanskemu konzulu se je tako zdelo, ki je bil na predstavi. Telegrafiral je v Rim in predlagal italijanski vladi, naj naslovi v Belgrad drastično noto. Vlada v Rimu je to takoj storila. “Če ne boste vi skrbeli da bo Mussolinijevo dostojanstvo v vaši deželi spoštovano, bo Italija prisiljena podvzeti korake, da brani čast in dostojanstvo Mussolinija”, je bil smisel italijanske depeše. V Belgradu ne marajo nadaljnih zapletljajev z Italijo, pa so sporočili cirkusu v Sarajevo, naj naglo pobere svoje šotore in odlazi. Mussolinijevo dostojanstvo je tako oprano. Ampak kdo je v tem slučaju največji klown?

STONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

XXV.

Okoli desetih zvečer je sedel na trati v gozdu na severnem pobočju gore, ki se je dvigala nad mestom, ves tajni odbor — Guzejeve jurišne čete. Gaber, Zgonc, Piškur — in še devet drugih mladeničev. Gaber je otvoril sejo. Njegovo obnašanje, vse njegovo vedenje je bilo zapovedovalno, in nalašč je sklical kot predsednikov namestnik sejo na ta kraj, kajti taka romantika mu je prijala. Tovariši, sami fantje, izhajajoči iz šole življenja, ki ni poznalo zanje nikakih vezi razven predpisov njihovega dela, katerim se je zdel vsak zakon teptanje njihovih pravic, ki niso še poznali skrbi do življenja, do žene, do otrok, ki zaraditega niti misliti niso znali o bodočnosti, ki niso znali presojsati dejanj, katera pridejo za vsakim dejanjem — so bili najvnetejši anarhisti.

— Mi, na nas leži vse! si je mislil vsak sam — mi, ki ne besedičimo, temveč delamo — mi, mi!

Gaber je povzel besedo.

— Sodrugi! Prva točka dnevnega reda je volitev predsednika. Ali kdo predlaga? Katerega?

Zgonc je vstal in dejal.

— Sodrugi! Gabra izvolimo! Kdor je zanjga, naj roko vzdigne!

Vse roke so švigile kvišku.

— Dobro! Prevzamem, je dejal Gaber.

Druga točka: Naše delo. Določiti moramo za vsakega posebej svoj natančno določeni delokrog. Sicer smo o tem že sklepali — toda nekatere spremembe so potrebne. Delali bomo namreč v presledkih: Vsaki teden nekaj! Jutri zvečer pričnem jaz. Glavno je treba namreč najprvo. Električno centralo! V enem tednu se bo že videlo, če bo vlada odnehala od svoje trme. Če ne — pridejo na vrsto črpalke — v rovih severnega revirja, ki jih žene kakor veste posebna centrala. To delo prevzame Zgonc, ki ima tam varnostno službo in Piškur. Če še ne bo pomagalo se izvrši atentat na Podgano. Kako, to veste. Sicer pa bom tebi, Zagar, predno to izvršiš še posebej naročil in razkazal natančno ves peklenki stroj.

— Predsednik, oprost! ga je prekinil Zgonc. Mislim, da je posebno važno, da čimprej odstranimo Mačka. Ta zver ima strahovit voh in povsod ima svoja ušesa.

— Misliš torej, da ga prestavimo iz četrtega tedna na prvi teden —

— Da!

— Ali se strinjate?

— Da!

— Dobro. Tedaj Mihelčič in Flis jutri! Ob 10. gre sleherni večer pijan iz gostilne za reko. Z nožem, da se ne sliši!

Peti teden — atentat na vladno palačo — Schauer in Mraz!

Šesti teden — pa če še ne bomo ničesar dosegli — razstrelimo skupno vse vhodne rove — in to pomeni uničenje vsega rudnika za najmanj eno leto.

— Pa Milan — Abram — Klinger?

— Teh sedaj ne smemo, ker bi slutili, da obstoji še vedno kak odbor in bi nas iskali bolj pazno kakor pa. Tako pa bo valila vlada vso krivdo na sedanje vodstvo delavstva — mi pa bomo nemoteno delali. Kadar pa bodo razmere drugačne, tedaj pridejo oni prvi na vrsto. Sedaj pa se razidimo. Oprezno, vsak na drugo stran! Tajno geslo za vse tedne "Dinamit".

Tiho in oprezno so se ločili nenavadni gostje tihega gozda in šum odhajajočih je kmalu zamrl med drevjem —

Mihelčič in Flis sta bila drugi dan ob 10. zvečer na svojem mestu. Od gostilne je vodila strma bližnica na glavno cesto precej visoko nad hišo. Na ovinku, kjer zavije steza v gozd, sta se skrila vsak za eno drevo z noži, ki sta si jih skovala v kovačnici.

— Torej ga boš ti najprvo?

— Da, da! Če še ne bo — ga boš ti potem!

— Ti . . .

— Kaj?

— Če zavpije?

— Za gobec ga boš prijel! Pa ne bo imel časa!

Po pesku so zadržali šepajoči koraki. Malo so postali. In zopet so se pognali naprej. Mihelčič je dobro pazil. Črna senca se je počasi gugala proti njemu. Ko mu je bila nasproti — je zavihtel roko z ozkim bodalom in skočil. Toda na rogovilah grmovja se je vjel za jopič, ki ga je z vso silo zopet potegnil nazaj.

Maček se je ustrašil. Hotel je zleteti pa mu je spodrsnilo in telebnil je na tla daleč proč od Mihelčiča. Na tleh ležeči se je pognal na kolena in se zasmejal:

— He, prijatelj!

Mihelčič se ni mogel odtrgati od rogovile in je ves besen zaklical Flisu:

— Tak daj no, hudič!

Flis je poskočil na stezo, upognil telo in sunil v hrbet, ki je bil podprt z rokami. Maček je strahovito zarjovel, potem pa se je zleknil na trebuh in tako milo tulil, da je Flis odskočil, zavihtel se čez ograjo in stekel, dirjal preko travnika.

Mihelčič se je med tem odtrgal — in ni nič več slišal tuljenja ranjenca. Zaletel se je po stezi in podkve njegovih škorenj so še dolgo tolkle po vijugasti stezi — dokler se niso izgubili v daljavi.

Maček pa se je pozneje spravil na kolena,

prijel se je za ograjo in se vlekel nazaj v gostilno. Na stopnicah je padel. Po vseh štirih se je splazil v gostilno in vlekel za seboj krvavo mlako. Tam je izgubil zavest.

Ko se je zjutraj zvedelo o tem ponesrečenem napadu, je izdalo vodstvo stavkujočih razglas na rudarje, da naj se varujejo takih zločinskih dejanj in da naj ostanejo mirni. Rudarji pa so obsojali to dejanje takole:

— Kdor že je to storil, je prav storil! Sicer ga pa itak ni ubil. Kar je iskal je našel!

Policija je preiskala mnogo hiš — toda našli niso ničesar.

(Dalje prihodnjik.)

Nevarnosti v letalskih tekmah.

Od kar je Chas. Lindberg preletel razdaljo med New Yorkom in Parizom ne da bi se na potu spustil na tla, postajajo taki drzni poskusi vedno pogostejši. Eni skušajo preleteti Atlantik iz Evrope, drugi iz Amerike. Eden je skušal preleteti razdaljo 4000 milj med Georgijo in glavnim mestom Brazilije. Nekateri so poskusili svojo srečo s poleti preko Pacifika. Tekme vse križem. Iz Anglije v Kanado, iz Nemčije v New York, iz Pariza v New York, v Brazilijo, okrog sveta itd.

Kako velik je uspeh Lindbergovega poleta preko Atlantika, dokazujejo poznejši poskusi, kajti izmed vseh se je samo eden posrečil, a ni dosegel Berlina, ki mu je bil cilj. V tem letu je bilo do 3. septembra v tekmovalnih poletih izgubljenih 15 življenj. Večina so izginila v morju. Mnogi so se poškodovali še predno so dobro začeli pot. Ker je ambicioznih letalcev veliko, in ker razna mesta, oziroma družbe trgovcev porabljajo to manjvino v svrhu svoje reklame s tem, da financirajo polet in ponudijo nagrado, se je začelo gibanje, da se preriskirane zračne tekme prepove, oziroma, da se tekmovalne polete dopusti le, če oblast, katera bi imela o tem odločati, pronajde, da stvar ni prenevarna.

Letalec, ki se spusti v zrak da preleti Atlantik, ali več tisoč milj preko Pacifika, ali distanco od juga Zedinjenih držav do kakega mesta v Južni Ameriki, gre v večina slučajih v samomor, pravijo zagovorniki omejitve in strožje kontrole nad zračno plovo. Drugi, ki žele eksperimente v interesu hitrejšega razvoja aviatike, so proti restrikcijam. Kaj zato, če se izmed petdesetih poskusov samo eden posreči, in če se jih izmed petdesetih letalcev 15 ubije! — mehaniki, ki se pečajo s konstrukcijo aeroplanov, imajo priliko študirati, kaj se da izboljšati, kakšne so hibe in kakšne so možnosti tega ali onega letala. Ker je tu prizadet tudi profit, restrikcij in prepovedi najbrž ne bo.

"BEG IZ TEME" je knjiga ki je izšla v založbi "Proletarca". Obsega nad tri sto strani, in vsebuje dela ruskih pisateljev Andrejeva, Gorkega, Čehova, Arcibaševa in Turgenjeva. Stane vezana v platno \$1.75, mehko vezana \$1.25. Naročite več izvodov skupaj.

IZ CHICAGA DO RADOVLJICE.

John Olip.

(Nadaljevanje.)

Omenil bom še eno slabost našega ljudstva. Strašno rado kvanta. Aha, glej ga, kakšen moralist je postal, bo kdo očital. Vsaka stvar do svoje meje, pravim jaz, kakor pravijo in so rekli drugi. Če vas slučajno mečejo v družbe, kjer se tako ostudno kvanta, da se človeku gnusi, potem je meja prekoračena, in nič ne škodi, če se izreče malo graje. Sedaj se je v naših krajih v tem oziru toliko spremenilo, da ne čujete samo stare, že tolikokrat pogrete kvante, ampak tudi nove, ki so bile "sestavljene" med vojno, in tiste, ki so jih prinesli iz Hrvatske in Srbije in iz raznih bojišč. Vse te so navadno še bolj "mastne" ter ostudne kakor so bile one "domačega pridelka". Zdi se mi, da so kvante edino, kar so pridobili Slovenci od svojih bratov Srbov in Hrvatov po ujedinjenju.

In kako je sedaj na kmetih, vprašuje čitatelj. Jaz nisem opazil nikake razlike. Na kmetih delajo kakor poprej, molijo kakor so molili pred 20 leti, v cerkve hodijo kakor nekoč.

Na volilne dneve glasujejo po župnikovem navodilu. Ko je Avstrija imela krone, je naš kmet računl v goldinarjih; sedaj, ko ima Jugoslavija dinarje, računl v kronah. Koledarja v modernem smislu ne mara, ampak govori le o dnevih, "na svete Neže dan, ob sv. Jurju, ob sv. Jakobu, na dan sv. Rešnjega telesa, na roženkransko nedeljo" itd. Božja pota so enako čislana kakor nekoč. Čim dalj so, večji in bolj gotovi so "čudeži". Zato pa hodijo Dolenjci in Štajerci na Brezje, Gorenjci pa na sv. Višarje. Ob večerih molijo rožni venec, kakor poprej, berejo pa malo ter neizbrano, kakor poprej. Svet se suče, aeroplani tekmujejo, radio prenaša govore, godbo in predavanja, a naš narod živi kakor je živel. Izgleda, da se ne bo spremenil, da bo stal prikovan na eno mesto, dokler ga kaka močna iskra ne prisili, da se tudi on zgane. Na kmetih človek večkrat naleti na pritožbe, "da je sedaj preveč učiteljev". To je po nazorih "izkušenih" mož slabo. "Preje je bil eden, sedaj pa imamo kar tri," tarnajo v nekaterih krajih. To priča, da še ne znajo ceniti učitelja. Namesto, da bi ga spoštovali, ga smatrajo za breme. Velikokrat so me v družbah izpraševali: "Kaj ne, ti imaš svoj kšeft?" Ko sem vprašanje zanikal, so pa rekli: "No ja, si pa kak ravnatelj ali kaj takega."

"Ne, nisem, ampak delam, krojač sem po poklicu."

"Pa imaš svojo hišo, kajne?" In ker je še nimam in sem to povedal, so se razočarano namrdnili, češ, saj nima nič, in tako sem padel v njihovih očeh.

Kot gospodarsko, tako vlada Slovenijo klerikalizem tudi politično — vse kakor poprej. Čemu naj torej to še opisujem? Vi veste, kako je bilo doma predno ste odšli, in predstavite si, da so ljudje v glavnem enaki — enako klerikalni, enako staromodni, drže se istih tradicij, in o izboljšavanju gospodarstva imajo istotako malo smisla kakor nekoč. Ljudstvo potrebuje izobrazbe — potrebuje več luči, več razumevanja za praktično delo, kajti brez tega ne bo "svitljеше bodočnosti". Ameriški slovenski delavci bi storili dobro delo, če bi svojcem v domovini naročili list kakor je "Proletarec". Kamor zahaja, si je pridobil lep krog čitateljev in je vpoštevan.

Glede Gorenjske naj omenim še to: Promet na železnicah je veliko večji kot včasih; vozi več vlakov, in navadno so vsi napolnjeni. Tujski promet bi lahko nudil lep vir dohodkov domačinom, če bi ga znali izrabiti. A ni nobene prave iniciative. Ne vem, kako da se naši ljudje v tem oziru nič ne nauče od Švice in od drugih letoviščnih krajev v bližnjih deželah. Lep vir dohodkov bi se našel, če bi naši ljudje posnemali Belgijce v prodaji čipk in drugih pletenin.

V kavarnah imajo še vedno prvenstvo nemški listi, kot npr. Interessantes Blatt. Dober slovenski list nima slovesa.

Na železnicah nisem videl in udihal nikjer toliko prahu in dima kot v Jugoslaviji. Ne vem, kaj je temu vzrok, najbrž slaba kakovost premoga. Ko se voziš ponoči v vlaku in pogledaš skozi okno na lokomotivo, vidiš, kako dežuje iz nje ogenj in iskre — kot da je komet. Na vožnji iz Ljubljane do Radovljice sem se bolj umazal, kot pa iz Monakovega do Kolina. Ceste na Slovenskem so bile po preobratu v hrvatskih in srbskih listih oglašane za najboljše. Hvalili so jih na vse pretege. A jaz nisem videl nikjer toliko prahu kot ravno v Sloveniji. Ljudje, ki se vozijo v avtomobilih, so oblečeni kot kakšni morski potapljači. Trava in drevesa ob cestah so vsa siva in bela od prahu.

Domača noša žensk ni pretirana. Dopadlo se mi je, da ne nosijo nogavic. Vzrok najbrž je, da so drage, Zdravju je ta golota koristna. Imajo zdrava, od solnca ožgana lica, noge in roke, in to jim daje svežost in čilost, ki jo mestna napudranost ne pozna.

Kako se ti je dopadlo, vprašuje prijatelj Amerikanca, ko se vrne v svojo "novo domovino". Imel sem dobre čase, in ni mi niti malo žal tega poseta. Nasprotno — prav vesel sem ga in mi ostane v spominu. Ali da bi tam ostal, to ne. V tujini sem se privadil drugim razmeram, in danes ne bi imel obstanka tam kjer sem zrastel. Je lepo doma — prijetno, ampak ni tisto kar misliš da ti je dala tujina. Šel si za kruhom, pa se ti zdi, da si ga drugod dobil večji in boljši kos. Vsi ne mislijo tako, kajti tudi izseljenci ga nimajo vsi v izobilju.

Treba je bilo misliti na odhod. Enaindvajset let je preteklo, ko sem prvič zapustil dom, in 19 let, ko sem bil zadnjič doma. Sedaj zopet na pot. Treba je vzeti slovo od matere, ki plaka ob tej misli, od očeta, bratov in sester. Obljubil sem jim in bom oblubo tudi držal, da še pridem, če ne preje, čez deset let, in sin pride z menoj. Stiskali smo roke drug drugemu, in misli so govorile glasneje kakor besede.

Moramo iti — kaj hočeš! Je tako, da je gnezdo za vse pretesno, da je treba dati mesta drugim, in da je treba iskati kruh tam kjer ga kdo more dobiti. Svet je velik, in če moreš, potuj po njem. Videl boš, da ni tako velik, da pa je zanimiv, in da žive povsod ljudje, ki te bodo prijateljsko pozdravili in sprejeli.

(Dalje prihodnjik.)

Socialistična konvencija v ječi.

Ameriški listi so dne 23. sept. priobčili vest, da je bila v Bogoti, v republiki Kolombia v Južni Ameriki aretirana vsa delegacija konvencije socialistične stranke in poslana v ječo. Izražala se je baje preveč revolucionarno.

Po volitvah v jugoslovansko skupščino.

Volitve v jugoslovansko skupščino, ki so se vršile 11. septembra, niso prinesle v razmerju strank nobenih velikih sprememb. Pokazale so le, da Radić ni več tisti magnet na Hrvaškem kot je bil, a pokazale so tudi, da je njegova moč kot predstavnika politične stranke ista kakor je bila. Tudi v Srbiji je ostalo približno po starem.

Na Slovenskem so ohranili premoč klerikalci v toliki meri kot jo imajo že dolgo. Delavstvo je šlo v borbo po večini razkosano in v znamenju demagogije takozvanih ekstremistov. Socialisti so dobili v Sloveniji en mandat, komunisti in bernetovci nobenega. Ali če bi vse tri struje delovale enotno, bi dobile na podlagi števila oddanih glasov v Sloveniji tri poslance.

Socialistična stranka se je udeležila volitev enotno s skupino "Zedinjenje", katero tvorijo bivši komunisti. Komunisti, ki so na Slovenskem znani sedaj pod imenom "dekalisti", so imeli enotno listo z Bernetovci. Ker je Slovenija razdeljena na dve oblasti, na mariborsko in ljubljansko, sta bili tudi dve listi. V mariborski oblasti so dobili socialisti 6500 glasov in enega poslanca, komunisti in bernetovci (slednji so organizirani v jugoslovanski socialno demokratični stranki) pa 4400 glasov. V ljubljanski oblasti so dobili bernetovci in dekalisti 3982 glasov, socialisti pa 2258.

Z oziroma na te volitve piše socialistična "Delavska politika" z dne 14. septembra med drugim sledeče:

Delavstvo zmaguje!

Volitve 11. sept. so pokazale, da je delavska moč v Sloveniji še vedno čvrsta — še več: pokazale so, da smo socialisti v porastu.

To je iz stališča delavskega gibanja pri nas najpomembnejši rezultat volilne borbe.

V mariborski oblasti imamo socialisti nad 6500 glasov, in smo tu dobili en mandat. V ljubljanski oblasti smo tudi napredovali od zadnjih volitev skoro za tisoč glasov: narastli so tudi nekoliko naši glasovi v Ljubljani sami, kjer je bil in je še delavski razkol najhujši.

Sijajno se je pa izkazal Maribor, kjer smo dosegli sami toliko glasov, kolikor smo jih dobili zadnjič skupno z dekalisti. Maribor je neporušljiva trdnjava socializma.

Socialisti smo z našim uspehom v Sloveniji zadovoljni. Po tolikih letih mučnih razdorov so končno nedeljske volitve pokazale, da se delavstvo vrača v našo vrsto, da zaupa naši stranki, da se oprijemlje naših idej. Odslej gre naša pot navzgor.

Nedeljske volitve so tudi pokazale, da bi bila delavska zmaga v Sloveniji toliko večja, ako bi bili socialisti in dekalisti nastopili pri volitvah skupno. Dekalisti so dobili v mariborski oblasti nad 4400 glasov — te glasove štejemo v absolutni večini za dekalistične, kajti bernetovskih je presneto malo —; ako bi bili tedaj dekalisti šli skupno v boj s socialisti, bi bili dobili v sami mariborski oblasti najmanj dva mandata — ni izključeno, da bi dobili še tretjega.

Istotako v ljubljanski oblasti. S skupnim nastopom bi bili tudi tam dobili vsaj en mandat, kjer ste obe kandidatni listi zbrali nad 5000 glasov, a v slučaju skupnega nastopa bi bili v ljubljanski oblasti glasovali z delavsko listo tudi kmetje.

Modra politika razdora je oškodovala tedaj slovensko delavstvo za dva mandata.

Situacijo je pa rešila zopet socialistična stranka, kajti da ni bilo našega smotrenega in napornega dela, da se reši delavstvo pri volitvah, bi ne mogli danes zabeležiti tako razveseljivih uspehov.

Sedaj vemo, da so še velike mase delavstva in kmetstva, ki se morejo s pridnim in resnim delom pridobiti za socialistično stvar. Izkušnje teh volitev so pokazale, da ne morejo dekalisti odvzeti nam glasov, da pa moremo tako mi, kakor tudi oni pridobiti še marsikaterega sobojevnika med onimi delavskimi masami, ki se niso doslej direktno udeleževale naših bojev. Odtod dejstvo, da so komunisti dobili v Mariboru 400 glasov, ne na našo škodo, nego na škodo meščanskih strank, ki so vsled tega izšle v Mariboru iz volilne borbe močno oslABLJENE.

Zabeležujemo ta lepi uspeh razredno zavednega in discipliniranega delavstva dobro se zavedajoč, da bo treba sedaj z začetim intenzivnim delom nadaljevati do naše večje in večje zmage.

Naprej!"

Hrvatskemu delavstvu, oziroma čitateljem "Radnika" v premišljevanje.

Hrvatski komunistični "Radnik" z dne 23. septembra ima članek z naslovom "Jedan neosnovani napad". Gre se za denar, ki so ga zbrali komunisti pod firmo "Mednarodne delavske obrane" v fond za obrambo Sacca in Vanzettija. Po svojih lastnih izjavah so zbrali več sto tisoč dolarjev, bostonskemu obrambnemu odboru so pa dali par tisočakov. Kje je ostala vsota, je vprašal po eksekuciji Sacca in Vanzettija blagajnik bostonskega odbora.

Mr. Cannon, tajnik komunistične "Delavske obrane" pojasnjuje, in "Radnik" ponavlja za njim. Njihov argument je, da se je bostonski odbor boril z "rokavicami" in se zanašal na "buržvazno sodišče". S tem priznajo, da je bostonski odbor porabil denar za obrambo. In naši prijatelji komunisti nadalje pojasnjujejo, da oni ne verjamejo v buržvazno sodišče, zato so sredstva upotrebili za organiziranje shodov, demonstracij in take reči — seveda da na ta način osvobode Sacca in Vanzettija. Ali vendar, njihovo priznanje je jasno.

Porabili so jih ZASE, za plače svojih agitatorjev, za svoje shode in svoje liste. Kolektali so za Sacco-Vanzettijevo obrambo, in tisti denar ne samo da so ga porabili zase, ampak so napravili s svojim vpitjem bostonskemu odboru veliko škode.

Sedaj pa nekoliko o "buržoaskem sudu". In prosimo naše prijatelje hrvatske komuniste, ki čitajo "Radnika", da premislijo to. Ako "buržoaski sud" ni nobeno sredstvo, na katerega se bi mogel človek obrniti, in vsled tega komunisti z nabranimi desetisočaki niso hoteli pomagati Saccu in Vanzettiju na sodišču, čemu so verovali v ta "buržoaski sud", kadar so se borili za svoje voditelje: npr., pokojni Ruthenberg, Foster, Gitlow in tako dalje so bili pred buržvaznim sodiščem, in komunisti so pridno kolektali za njihovo obrambo pred "buržoaznim sudom". Kadar je aretiran kak član njihove jugoslovanske sekcije, takoj verujejo v buržoazni sud. Sedaj, ko se gre za obrambo Zinića, kateremu želimo vso srečo, ga skušajo ob-

varovati deportacije pred buržvaznim sudom. Torej dvojno tolmačenje — kakor jim bolje nese.

Buržvazno sodišče ni naš ideal. Nasprotno. Toda je tukaj in je instanca, ki legalno odločuje. Predstavlja obstoječo moč. Komunisti to dobro vedo, in so za Fosterja in Ruthenberga najeli advokata, kateremu so plačali vsega skupaj nad sto tisoč dolarjev (v času michiganske obravnave). Ko je bostonski odbor storil isto za Sacca in Vanzettija, pa pravijo, da je ravnal napačno, ker se je zanašal na "buržoazni sud" in se vsled tega boril z rokavicami.

Ameriški "komunisti" so postali firma kolekt zase, in ker bi zase nič ne dobili, kolektajo pod pretvezami. Njihova kolekta za obrambo Sacca in Vanzettija je eden izmed mnogih dokazov. In Cannon ima še toliko drznosti, da se norčuje iz bostonskega obrambnega odbora, ki je delal sedem let za obrambo Sacca in Vanzettija tako požrtvovalno in toliko, kakor nihče drugi na svetu. Ameriški komunisti so prišli zraven, ko je ta odbor s svojo neumorno propagando opozoril ameriško ljudstvo, da se v Massachusettsu pripravljajo krvava justična tragedija, ki jo je treba preprečiti. In prišli so zraven z vpitjem in nabiralnimi polami. Vpitje je napravilo reakcijo trmasto da je vztrajala pri obsodbi, kolekte pa so škodovala bostonskemu odboru, ker so ljudje dali komunističnim kolektorjem, misleči, da gre za obrambo Sacca in Vanzettija, bostonski odbor pa je moral apelirati na posameznike za sredstva, da je mogel voditi obrambo naprej do zadnjega momenta.

V omenjenem "Radniku" se glasi, da komunisti niso podvzeli kampanje za nabiranje prispevkov v prilogo Sacco-Vanzettijeve obrambe, medtem ko vedo prispevatelji drugače. Slepomišenje takega "odbora" kot je komunistična "delavska" obrana, ga ne bo rešilo pred sodbo delavske javnosti.

Število rojstev v Angliji pada.

Število rojstev v Angliji na vsakih tisoč prebivalcev je bilo prošlo leto nižje kot kedaj poprej, in je padlo celo pod francosko merilo. Na vsakih tisoč prebivalcev je l. 1926 beležila Anglija 17 1-18 rojstev. V prvi polovici tega leta so se še bolj znižala. Na vsakih tisoč prebivalcev je l. 1926 imela Anglija 11 1-16 smrti. Število rojstev na vsakih tisoč prebivalcev je v Angliji nižje kot v Franciji. Najnižje je na Švedskem. Tudi umrljivost otrok je v Angliji in posebno na Švedskem najnižja na svetu. Veliko rojstev torej ne pomeni vselej tudi naglo naraščanje prebivalstva, ker je umrljivost med otroci v takih deželah jako visoka.

Papagaj pravi

Socialisti bi ravno tako kradli kot vsak drugi. Jaz jih že ne maram. Rajši druge!

ANTON KRISTAN:

AMERIŠKI VTISI.

"Suha dežela".

Ko smo se podajali na pot v Zedinjene države ameriške, smo se v šali poslavljali od vseh mogočih pijač, češ, v deželi prohibicije je "suša", ondi se pije samo voda ali pa sadni soki. No, verjemite mi, da sem v tej "suhi deželi" popil v enem mesecu več vina nego v "mokri" Sloveniji vse leto. Prav za prav človek res ne bi pogrešal alkoholnih pijač, saj dobiš v mestih za nezaten denar poljubno količino najboljših sadnih sokov, ki jih je obilna izbira: če nočeš limonade, imaš na razpolago oranžado, ananasov sok itd. Sladoleđ — ice cream — se takisto prodaja v vseh mogočih odtenkih. In sadja nimaš nikjer v tako razkošni izbiri: banan, breskev, oranž, velikih jagod, malin, hrušk, jabolk, pa dinj in lubenic. Američan uživa veliko sadja: že pri zajtrku začne ž njim, nato seže po kaki meseni ali jajčni jedi, ki jo zalije s kavo, čajem ali mlekom. V Ameriki se tudi prideluje veliko grozdja. Ko dozori, ga brž spravijo na trg. Ljudje ga kupujejo in ga doma stiskajo. Kamorkoli sem prišel, povsod so mi prinesli dobrega vina iz kalifornijskega ali newyorškega grozdja, ponekod tudi iz ananasovih sadežev. Vino je seve različne kakovosti, kakor ga pač ljudje umejejo prirediti. Dasi se alkoholnih pijač ne sme prodajati, vzlic temu se vino tudi na debelo fabricira. Ljudje, ki se pečajo z izdelovanjem vina in pa s tihotapljenjem alkoholnih pijač, se imenujejo "butlegeriji". Glavni izmed teh so zelo imoviti in imajo dobre zveze. Saj v dolarski deželi samo bogastvo nekaj zaleže. Angleško se ne pravi: "Ta ima toliko in toliko premoženja," marveč: "Ta je toliko in toliko vreden!"

Nobeno delo ni sramotno.

V Ameriki je že tako: vse se presoja s stališča, koliko "kaj nese", t. j. kakšen je zaslužek. V tej luči se nobeno delo ne zdi "sramotno". Kdor se hoče v tej deželi uveljaviti, mora prijeti za vsako delo. Redkokomu je dano, da izvršuje v Ameriki poklic, ki se ga je bil izučil v Evropi. V New Yorku sem našel pri tvrdki Bollafio delaveca, ki je pridno vihtel kramp in kopal zemljo za novo stavbo. Ta delavec je po študijah zdravnik, njegov tovariš, ki je odmetaval nakopano zemljo, pa inženjer. G. inž. Bollafio, ki se je presehl pred 4 leti iz Gorice v New York, mi je pripovedoval, da je sam skoraj dve leti delal kot navaden delavec na raznih stavbiščih. Meni, da je imel posebno srečo, da se je že tretje leto uveljavil kot stavbeni inženjer. Redkokomur je dana taka sreča. Zdravnik koplje zemljo, ker je v Ameriki preveč zdravnikov in odvišnim ne preostaja drugega, kot da se lotijo motike. V velikem newyorškem hotelu n. pr. umiva posodo mlad sodnik iz Hrvaškega in je še srečen, ker zasluži pri tem delu na teden toliko kot je v Liki prejemal na mesec. Preje je tudi on kopal zemljo; zdaj je vesel, da je dobil lažje delo. Bančni uradnik je nočni stražar, ker dobi v tem poklicu za osem ur nočne službe 25 dolarjev.

Povsod čutiš hudo borbo za obstoj! Velike industrije, velike trgovine in banke so v oblasti trustov. Boj zoper te ogromne organizacije skoraj ni mogoč. Prodajalne specerijskega in kolonialnega blaga so že v veliki meri v rokah tzv. "čensterov"; kar prodajajo mali prodajalci, ki jim pravijo "groceristi", je po navadi dražje, ker "čensteri" prodajajo ceneje nego morejo "groceristi" kupiti na debelo.

Izmed malih se je le "butleger" uveljavil. Njegovo delo je nepostavno in kočljivo, vendar pa izredno dobičkanosno. Korupcije je, kajpa, tudi v Ameriki veliko. Kar strmel sem, ko sem spoznal, kako si "butlegerji" s podkupovanjem olašujejo svojo obrt. Če je resnica samo polovica tega, kar sem slišal, se ne smemo ničemu več čuditi. In rekli so mi, da je še več res. Dejstvo je, da sem v državah Illinois in Wisconsin pil v gostilnah vino ob navzočnosti organov javne oblasti. Dejstvo je tudi, da ljudje v Detroitu s prstom kažejo na "butlegerje", pa se vendarle tihotapcem nič ne zgodi.

Veliko vprašanje je, ali je prohibicija koristna. Res je, da je odpravila nesrečne "salune" in tiste beznice, v katerih so brezvestni podjetniki v družbi zloglasnih žensk grdo obirali delavce in jim odjemali po navadi ves dnevni ali tedenski zaslužek. Res pa je, da se kljub prohibiciji silno popiva. Zdi se mi, da bo treba prav veliko izobraževalnega dela, če hočejo Američani pridobiti svojim zakonom trdno podlago in pravi učinek. Prav posebna skrb pa se bo morala posvetiti mladini, ali v širšem smislu: ameriški rodbini.

Razporoke in ameriška rodbina.

V Ameriki je zelo razširjena razporoka. Žena ni več toliko navezana na moža, kakor nekdanj. Dela v tovarni, pisarni ali v trgovini, in je vsled tega ekonomsko bolj neodvisna od moža kakor v prošlosti. In ker ima v Zed. državah žena pravice, ki so ji dale zalet navzgor, je razporoka logično sledila. Jih je zelo veliko, in vsled raznih vzrokov.

V razmerah, kjer ima vsak zakonec vedno svoj prav, češ, — "saj lahko sama ali sam živim" in kjer ni ljubezni, temveč sama dobičkaželjnost, se ne smemo čuditi, če je rodbinsko življenje zelo zrahljano. To se posebno kaže na otrocih. Bil sem siceh premalo časa v tej deželi, da bi lahko izrekel o tem kako splošno sodbo, toda to, kar sem opazil, ne govori v prid rodbini, vsaj z našega stališča ne. Pri nas v Evropi se žena res preveč izkorišča. Zlasti velja to o delavčevi ženi, ki zahaja čez dan na delo. Ko se zvečer z možem vrneta, se mož vsede, da popuši cigaro ali pipo, žena pa hiti z gospodinjskimi posli. Zjutraj je isto. V Ameriki je splošen napredek rešil ženo marsikakega gospodinjskega dela: kuha, se s plinom, prah čisti stroj, perila je malo, ker se lahko porabljen nadomesti z novim, jedi se kupujejo že pripravljene in je treba samo par minut, pa so skuhane. Ali vse to ne more rešiti ameriškega rodbinskega življenja, ki se vedno bolj razkrajaja. Nerešena točka so otroci. Zanje Američan skoraj nima časa. Od vzgoje mladih rodov pa tudi v Ameriki zavisi bodočnost. Na tem področju vidiš malo veselih žarkov. Med našimi slovenskimi izseljenci je za sedaj glede tega še znatno boljše nego drugod . . .

Ameriške tatvine.

"Izkušeni svetovalci" so mi pred odhodom polagali na srce, da naj v Ameriki skrbno pazim na prtljago, češ, v tej deželi ni nič varno; vsak dan čitaš o vlomih, tatvinah in zločinih. Dejstvo pa je, da imajo v Ameriki ponoči hiše večinoma odprte, a ni tatvin; mlekariji položijo zjutraj pred hišo steklenice mleka in se le redkokdaj pripeti, da katera zmanjka. Farmerji iz mestne okolice pripeljejo ponoči ali že zvečer kanglje mleka na glavno cesto, zbiralni avto jih pobira in vse gre v redu. Časniki leže na hodniku, ljudje prihajajo po nje, položijo denar na kup in odidejo. Prodajalec hodi bog ve kje, ko pa pride do svojega

LISTNICA UREDNIŠTVA.

S. Anton Kristan nam je poslal večje število člankov, enako tudi nekateri drugi sodrugi, in radi naše neprestane ovire, ki je zapopadena v "pomankanju prostora", niso bili priobčeni ob času kot so bili poslani.

Zelo nam je žal, ker nismo mogli priobčiti sproti člankov Antona Kristana o njegovih vtisih v Ameriki, in prosimo njega kakor čitatelje, da nam to nepriliko, proti kateri v danih okoliščinah nimamo moči, oprostite.

Uredništvo.

kupa časnikov, pobere novce in preostale časnike; tako gre dan za dnem in ni slišati pritožb o tatvinah. Malenkostnih reči v Ameriki ne kradejo; čemu tvegati ime in posledice zaradi kakih drobtin! Za neznatne prestopke so kazni prestroge. Veliki, drzni vlomii, obilne tatvine in obsežne goljufije — to je kaj drugega, in te so na dnevnem redu. Izvršujejo jih posebni profesionalci, ki seveda zametujejo vse tisto, kar ni vredno rizika in truda: velik riziko — velik bussines ("kšeft").

Res pa je, da Američani ne drže denarja doma, zakaj pri njih se je močno udomačilo čekovno bančno poslovanje. Skoraj vsak delavec ima lasten račun pri banki; izdatke, ki presegajo en dolar, plačuje navadno s čekom. Tudi plačo dobivajo delavci večinoma v čekih. Izdatki se poravnavajo s čekom, dohodki pritekajo s čekom. Vse je ček.

Američani se radi bahajo, da so v njihovi deželi ljudje enakopravni. Če ugovarjaš te opozoré na sledeče: v Evropi imate na vlakih I, II. in III. razred, v Ameriki imamo samo enega.

Enakopravnost na železnicah.

Na videz je res tako. A ne pozabi, da je v Ameriki marsikaj na videz "res", kar v resnici ni res. Ko se natančneje seznaniš z ondrotnimi razmerami, spoznaš, da tudi ameriške železnice ločijo popotnike po tem, kar kdo plača. Res je, da imajo vsi vagoni žametne sedeže in da dobiš zmierom svoj sedež, ki je sicer prav tesno odmerjen. Lesenih klopi ni. Toda če plačaš nekaj več, vstopiš lahko v Pulmannov voz, kjer imaš na razpolago dvojen sedež, tako da se udobneje počutiš, povrh pa imaš tudi postrežbo, ki jo izvršujejo izključno zamorci. Ako plačaš še več, dobiš poseben, čisto separiran oddelek. Tedaj — enakopravnost po denarnici.

Pa so praktični, ti Američani: vsi lahko sedite na žametu, ali premožnejšemu se ne bo ljubilo sedeti v gneči, zato bo rajši odrinil malce več denarja, pa bo imel udobnejši prostor. Za nočno potovanje imaš na izbiro kar tri oziroma celo štiri stopnje "enakopravnosti". Kdor veliko plača, ima oddelek zase, za manjši denar te spravijo v kabino z 2—3 posteljami, za še manjšega v posteljo spodaj in za še manjšega v posteljo zgoraj . . .

(Dalje prihodnjič.)

GLASOVI IZ NASEGA GIBANJA.

DOPISI.

OLD TIMER SE JE PREBUDIL!

PUEBLO, COLO. — Zadnjič mi je prišlo na misel, da sem že star. Tak očitek mi je vrgel nevedoma rojak, ki je vprašal: Kaj pa tisti stari "Old Timer", da že toliko časa spi? Ko sva se poslovila, in sem se spomnil, kako smo "rinili rošte" v raznih nekdanjih tukajšnjih šmelcah, kako smo rogovili pred leti v Leadvillu, v Aspenu, v zlatih rudnikih v coloradskih gorah, pa sem si mislil: Staramo se, zares.

In ker že govorim o starosti, bom omenil, da je pueblska naselbina še vedno mlada, dasi je ena izmed najstarejših v Ameriki. Ni še napredna, ker nimamo naprednjaki nič takega na kar bi bili lahko ponosni, razun če se ozremo na tisti spomenik, ki smo ga postavili našemu slavnemu Pepetu s pipecem, ki ima klino ki se obrača na dva kraja in reže na oba kraja. Dober pipec ima naš Pepe, in že dostikrat se je obrezal z njim. Bog bodi milostljiv njegovim prstom.

"Stari Ilija" pride v Pueblo, pa ne zato, da mene izpodrine, kajti gostoval bo pri nas samo v nedeljo 9. oktobra. Da ne boste v prevelikem dvomu, bom bolj jasno pisal. "Stari Ilija" je narodna igra s petjem v treh dejanjih. Spisal jo je Ignacij Borštnik. Ima 12 vlog, in godi se l. 1877. Torej nastopajo v nji sami "old timerji". Dejanja se odigravajo v vasi Zalog. Toliko sem mogel pronajti od ljudi ki imajo vloge in od režiserja.

Igro vprizori dramski odsek društva "Orel" št. 21 SNPJ., za kar mu gre vse priznanje — kajti povem vam, — ni lahko danes delati pri "Orlu" za napredek. Ali Orel je Orel, ne poda se, dela in dela, in kljubuje vsem hujskačem od zunaj in od znotraj. Prebitek te predstave gre za Slovenski narodni dom v Pueblo.

Ako kdo vpraša: ali tudi vi rabite Slovenski dom? Ej, prijatelji dragi, pa še kako! Če bi še mi dobili kakšen "ravnik", kakor ga je tukajšnja slovenska katoliška šola, da bi ga podrli, in pa če bi imeli dovolj naprednih ljudi, da bi očistili raz opeke omet, in pa dovolj naprednih rojakov, da bi prispevali — pa bi šlo. In tudi tako bomo napravili kar hočemo, pravijo tisti, ki imajo vztrajnost. Upam, da se jim posreči. A o tem bom še pisal.

Veliko hudih besed mi je priletelo "pod nos", od kar sem napisal svoj prvi dopis pod psevdonomimom "Old Timerja". Želel sem dobro naselbini in sem ji kazal njene hibe. Storil sem to najlažje pod psevdonomimom. Veliko sem ji pokazal napak, dal ji mnogo dobrih naukov. Ali — ali — ali. Rekli so, da delam škodo. Prišel je sem po opravih gl. predsednik SNPJ., in so ga bombardirali: "Ti, povej nam, kdo je Old Timer?" Zagotavljali so ga, da dela škodo jednoti, in ga prosili, naj tega preklicanega človeka kako potolaži. Prišel je sem glavni tajnik JSZ., in zopet so mu nekateri tolmačili: "Saj je prav, kar piše, ampak naj bo oprezen, imamo samo prepir, potolažite ga malo . . ."

Tako so me tolažili, in jaz sem utihnil. Sedaj pa, ko sem molčal toliko časa — sedaj ko so tudi moji prijatelji izprevideli, da če nastaviš nasprotniku oba

lica, te bo udaril po obeh, zopet prihajam, in bom še prišel na izpregled, najbrž že v prihodnji številki.

Gotovo ste že čuli, da je naša preslavna SNPJ. začela podpirati kapitalizem. Pri nas je to strašno resnico razkril Pepe s pipecem. Prinesel je na društveno sejo Bartulovičev listič "Delavec", ki ga financira bogzna kdo, in čital — joj kako se mu je glas tresel, bil je nizek in je hropel: "Bratje, delavci — . . . bratje — . . . ali boste dopustili . . ."

Dvajset let in več eksistira SNPJ., in pravimo, da ima nad dva milijona. Oba ta milijona sta investirana — kje pa, dragi Pepe in tvoj pipec? Ali je SNPJ. imela denar, oziroma ga ima, v delavskih ali v kapitalističnih bankah? Ali je njena imovina v bondih investirana v delavskih ali kapitalističnih ustanovah? Daj, govori, sinko dobrepolski! Ježili so se lasje našim dobrim ljudem, ko jim je Pepe povedal: "Imam informacije, grozne reči —, Antonu Kristanu so dali pedeset tavžent, po 4%, on pa bo z njimi odiral delavce (uuuuu-u-u-u) po 16%. (Tisoč in ena strela, zadnja naj pade z jasnega neba.)"

Ali razumete, čemu se zopet oglašam? Ako še ne, bom nadaljeval.

Pepe s pipecem ni v Pueblo nikaka luč. Ima pa glas, ima "prijatelje", in ima čas, več časa kakor pa ga ima "čas" v Clevelandu. On ni delavec kot sem jaz ali ti ali kdo drugi, ki hodi v majno ali v štilwork dan na dan. Pepe se je "znan" preživljati na način, ki trustjanom ne prinaša dividend, delavcem pa tudi nobene koristi. Toliko mimogrede. Ta Pepe torej vpije najraje proti onim, ki delajo za napredek. Ampak njegov pipec ni klerikalno pobarvan, ampak "rdeče". S tem je napravil veliko škode, ker je rezal škodo na dve strani, koristi pa ima samo "fara", in pa nekoliko njihov duhovni vodja Bartulovič. Pepe ni nikakšen vzor mož. Čital sem, da je Anton Kristan, ki ga naš Pepe tako zelo ljubi, govoril, da mora zaveden delavec pokazati, da je vreden tega imena, najprvo doma. Pepe nima takega dokaza, kar sem vam že precej časa tega točno pojasnil.

Pepetu je nekdo pisal: "Preskrbi protest!" In Pepe, ki ne more stati na svojih nogah, je prišel ter vpil: Hoj-ju-aaa —, ali ste slišali?! Kapitalist je dobil podporo od glavnega odbora SNPJ. — Hoj, prmojduš, hojjaaa, protestirajmo! In je vihtel svoj pipec s klino ki reže na obe strani, člani pa so zdehali in se čudili. "Žuti — propalice — lopovi — je vpila naša bračo — evo, tako ide u ovom gradu!!"

Razpravljalo se je tudi o "Radnikovih" štreberjih, ki so si preskrbeli plače v pennsylvanskem miners reliefu. Par ur razprave je bilo treba. Gl. predsednik je v glasilu podal potrebna pojasnila, a Pepe s svojim pipecem na dva kraja je rezal na dva kraja. "Ne gl. uradu — pošljimo društvu v kraju kjer je miners relief." In spet debata. Tako društvo ubija čas vsled prireпка, ki visi pod repom agenta provokatorja, in ko bo to bral, bo s svojim pipecem na dva kraja zakričal: "Hej, bratje delavci, vidite kako piše?!!!"

Naša društva — videl sem t o — veliko greše vsled popustljivosti predsednikov. Mal članek br. Zajca v Prosveti z dne 21. sept. mi je zelo ugajal. Mehak predsednik, ki misli da je pravičen zato ker pusti da se na sejah svobodno zabavlja, škoduje indirektno

jednoti ravno tako kakor tisti, ki namenoma izvršuje navodila agentov provokatorjev. Boltezarja imam rad, je pravičen, in tudi na tistem prtičku sv. treh kraljev se mi dopade, a želel bi, da bi na sejah predstavljal tistega modrega kralja iz Jutrove bolj kakor pa mehkega demokrata. Ko hitro vidiš, da imaš opraviti s krivičnimi ljudmi — prijatelj STROG BODI!

Greš v stanovanje kakšnega Pepeta, in kaj vidiš?! Lijepo vas prosim, bi rekel družu Hrvat, sveteći vise po stenah. No — napredek!

Študiraš njegovo delo, oziroma delomrznost, pa razumeš, zakaj je nekdo tako navdušeno odkrito dejal: "V zadrugi mu dajte delo, da se bo vozil naokrog, ker je za hojo prelen . . ."

Ni treba. Nobene naše organizacije ne smemo upropastiti na račun kakega brezumnega hujskača, ki ni nič, ki ni bil nič in nikoli ne bo.

Pepe s pipcem zelo rad prihaja pred sejo društva "Orel" SNPJ. s protesti in iniciativami. Lepo — zanima se, bi rekel kdo. Ali Pepe je član tudi drugih organizacij. Čemu ne gre na ono stran in "protestira"? Čemu ne predlaga svojih "komunističnih" resolucij tudi društvu "Marija Pomagaj", v katerem je član?

Pred konvencijo SNPJ. v Waukeganu je rohnel proti "koritom". Ej, da bi vi vedeli, kako on hrepeni h koritu, k takemu, "da ne bo treba delati . . ."

Pepeta s pipcem imamo v Pueblu samo enega. Za nobeno praktično delo se ga ne da porabiti, je pa zelo dober za škodo, ker reže s svojim pipcem na vse strani. Napredno slovensko delavstvo v Pueblu bo poskrbelo, da Pepetu uniči njegov škodljivi pipec.

Old Timer.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva, socialistični in drugi klubi v mesecu avgustu kot sledi:

Štev. društva in kraj.	Vsota
568, SNPJ., Waukegan, Ill.	\$ 1.00
214, SNPJ., Mullan, Idaho	1.83
473, SNPJ., Saginaw, Mich.	6.00
21, SNPJ., (Dramski odsek), Pueblo, Colo. ..	6.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
50, SNPJ., Clinton, Ind.	2.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
27, SNPJ., Frontenac, Kans.	4.00
1, JPZS., Milwaukee, Wis.	3.00
3, JPZS., West Allis, Wis.	3.00
104, SNPJ., West Allis, Wis.	6.00
122, SNPJ., Aliquippa, Pa.	2.00
206, SNPJ., Gross, Kans.	4.50
126, SNPJ., Cleveland, O.	2.00
333, SNPJ., Blaine, O.	1.00
54, SNPJ., Glencoe, O.	2.00
344, SNPJ., Sheboygan, Wis.	12.00
432, SNPJ., Miners Mills, Pa.	1.00
86, SNPJ., Chcago, Ill.	2.00
81, SNPJ., Red Lodge, Mont.	3.00
477, SNPJ., Cleveland, O.	3.00
48, SNPJ., Barberton, O.	3.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
434, SNPJ., Arma, Kans.	1.00

Klubi JSZ.

69, Herminie, Pa.	1.00
17, Grays Landing, Pa.	1.00
1, Chicago, Ill.	2.50
47, Springfield, Ill.	1.00
41, Clinton, Ind.	2.00
5, Conemaugh, Pa.	1.00
178, Latrobe, Pa.	1.00

Skupaj\$85.33

NICK KRAŠNA.

CANONSBURG, PA. — Žalostna novica iz te nasebine je, da sodruga Nick Krašna ni več med živimi. Dne 19. septembra ob 6:45 zjutraj je šel na delo po železniški progi, da doseže, kot običajno, postajališče in se odpelje z vlakom, kot vsakikrat. Bil je v spremstvu s. Terchela. Ko sta opazila nevarnost, se s. Nick Krašna ni mogel več umakniti in je bil zadet v hrbet. Bil je na mestu ubit.

Tako smo izgubili zvestega sodruga, izgubili smo človeka, ki je bil prepričan socialist. Težko ga bomo pogrešali, kajti bil je dolgo let aktivna moč kluba št. 118 JSZ. v Canonsburgu, v katerem je bil tudi zapisnikar. Rad se je udeleževal konferenc JSZ. v zapadni Pennsylvaniji in bil je na eni tudi zapisnikar.

Pokojnik je bil član društva "Postojnska jama" št. 138 SNPJ., in reči moram, da je bil enako zvest Slov. nar. pod. jednoti, kot je bil Jugoslov. soc. zvezi. Njemu načela S. N. P. J. niso bile mrtva črka, ampak živa beseda, v katero je veroval in delal zanjo.

Nick Krašna je bil mož kremenitega značaja. V divjanju frakcijskih sporov ga ni omajalo ničesar. Ostal je socialist, ker se je zavedal, da se ne moti, ako ostane zvesto na strani SOCIALIZMA kot ga reprezentira naša stranka.

Svojo življensko pot je končal v nezgodi, in ni edini. Stotero in stotero rojakov je že končalo tako: "Šel je zjutraj na delo, korakal po progi, prisopihal je nagloma vlak in ga podrl na tla . . ." Navajeni smo takih vesti, kakorkoli so žalostne, in ne bi jih bilo treba. Ali delati moraš: Vstani ob 5. ali še prej, hitro se opravi, in teci, da dobiš vlak, ki te popelje na delo. Dan na dan tako. Pa so nesreče v takih okoliščinah neizogibne.

Sodruga Nick Krašna v Ameriki ne zapušča sodrodnikov. V starem kraju ima samo še mater. Doma je bil iz Budanj, okraj Postojna na Notranjskem. Star je bil 45 let.

In vzlic temu da ni imel svojcev, ni šel od nas osamljen. Bili smo ob njegovi krsti, in poslovali smo se od njega kot bratje in sodrugi — dve glavni organizaciji v Canonsburgu: podporno društvo "Postojnska jama" in klub št. 118 JSZ. In ko smo se v duhu poslovali od njega, in molče govorili s njim v zadnji pozdrav, smo se zavedali, da se poslavljam o sodruga, ki je bil naš, ki je bil človek in mož. In kot tak ostane med nami.

John Chesnik.

O ZADNJI DISKUZIJ V KLUBU ŠT. 1 V CHICAGU IN O DRUGIH NJEGOVH AKTIVNOSTIH.

CHICAGO, ILL. — Kot poročata tajnik kluba št. 1, s. Chas. Pogorelec, je v septembru poravnalo svoje prispevke nad sto članov in članic kluba št. 1, kar je zelo dobro znamenje.

Seja kluba, ki se je vršila v petek 23. sept., je bila dobro posečena. Razpravljala in sklepala je o raznih klubovih aktivnostih, in čula je poročilo dramskega in drugih odborov. Napaka pa je, da odbor "Save", ki je tako važen odsek tega kluba, le malokdaj poročata podrobneje. Na avgustovi seji je poročal arhivar "Save" s. A. F. Žagar, na septemberski pa od strani odbora sploh ni bilo poročila. Arhivar je bil navzoč in pojasnil, da je poročal zadnjič, a ker ostalih članov ni tu, tudi on nima poročila.

Zbor "Sava" lepo napreduje, in če hočemo, da bo v klubu bolj poznan, da bo zanj več zanimanja, je treba posnemati dramski odsek ter podat, če ni drugih vsaj informativna ter AGITACIJSKA poročila.

Seja je razpravljala tudi o domu, ki ga bo zgradila JSZ. s sodelovanjem kluba št. 1 in drugih klubov JSZ. Tak dom nam je nujno potreben, in poseben odsek kluba št. 1, ki ima nalogo voditi za naš dom agitacijo med čikaškimi članstvom in somišljeniki, bo podal obširnejše poročilo na bodoči seji.

Na sporočilo glede priredb, ki naj bi imele značaj spominske obletnice Eugen V. Debsove smrti, je bilo zaključeno, naj dramski, odnosno klubov odbor preskrbi, da bomo imeli pred predstavo v nedeljo 16. oktobra v dvorani ČSPS. govornika, ki bo govoril o delu tega velikega socialističnega borca in ljubitelja pravice.

Predloženo je bilo pismo Miss Frances A. Artach, tajnice waukeganskega Samostojnega izobraževalnega kluba, v katerem odgovarja klubu št. 1 na vprašanja glede ponovitve operete "Gypsy Rover" v Chicagu pod avspicijo dramskega odseka kluba št. 1. To opereto je vpriporil Samostojni izobraževalni klub v Waukeganu z velikim uspehom, in bilo je sklenjeno že na eni prejšnjih klubovih sej, da se omenjeni klub v Waukeganu povabi, naj opereto ponovi v Chicagu. Treba je bilo dobiti le še pojasnila glede stroškov, ki so sprejemljivi, dasi večji kot pa so, kadar imamo svojo predstavo. Klub št. 1 je soglasno izrazil željo, da nas bo zelo veselilo videti dramske igralce in igralke tudi na našem odru.

Sporočeno je bilo seji o pripravah za Debsov spominski shod, ki ga priredi 20. oktobra okrajna organizacija v Chicagu. Več o njemu pozneje.

Po izčrpanem dnevnem redu je sledila razprava o temi "Socialisti po imenu in v praksi". S. F. Zaitz, član odbora za prirejanje diskuzij in predavanj, je sporočil, da je sodrugu Franku Alešu, ki bi imel referirati nočoj, nemogoče priti radi boleznii. Sporočil pa je v glavnih obrisih njemu (s. Zajcu), o čem bi govoril ter v kakšnem smislu, in s. Zaitz je potem sam razvil kratek referat. Sledila je zanimiva razprava, katere najlepše bistvo je bilo to, da je bila vseskozi stvarna, brez vsakih osebnosti in razburjanja.

Po seji dne 28. oktobra bo govoril s. Frank Zaitz o slovenskem časopisju in ljudeh ki ga lastujejo in urejujejo. Skozi vso zimsko sezono bomo imeli predavanja in diskuzije — *Poročevalec*.

IZ NAPREDNEGA COLLINWOODA.

Ne vem pač, koliko in kako se "lasajo" naše "Napredne žene" na svojih sejah. Vem pa, da je gola resnica, kar je pisal X.X. v Proletarcu z dne 15. sept. Ako bi bilo več tako odkritih dopisov iz našega naprednega Collinwooda, in toliko resnice v njih, morda bi s časoma res spregledali, da je vse to naše delovanje, ki ga tukaj definiramo z besedo "kulturno", samo prazna fraza.

Vzemimo en primer: "Zveza kulturnih društev" priredi semenj, in kakor jaz razumem, celotni čisti preostanek gre v korist Slovenskega delavskega doma. Na seji se apelira na odsek "Naprednih žena": Prosimo, sodelujte, pojdite okrog slovenskih in drugih trgovcev ki so odvisni od nas, in jih pridobite, da poklonijo domu dobitke." In odgovor se glasi: "Me smo že dosti delale. Sedaj naj pa še možje."

Možje so šli in nabrali dobitkov. Dopisovalka v "Enakopravnosti" z dne 20. sept. pravi, da ni tako kot piše X.X. v Proletarcu, in da nekateri kriče le,

ker iščejo časti. In pa, da Slovenski delavski dom stoji trdno in ga napadi ne bodo porušili. "Napa-dalci" pa so seveda ljudje, ki soglašajo z dopisnikom X.X. Resnici na ljubo omenim, da če bi bilo takih mož toliko na "oni strani" (ne mislim na "most"), kot jih je na tej, katerim je edino za interese doma in napredek naselbine, pa ne bi bilo treba teh dopisov in S. D. D. bi stal trdno ne samo na temelju ampak tudi na načelih. Nič ne škoduje, če gremo nekoliko v "javnost". Dom je javna ustanova, in je podvržen javni kritiki, ne sicer kot dom, ampak njegovo vodstvo.

Res je, in ostane resnica, da S. D. D. stoji trdno. Ima močno podlago, in je zidan z opeke. Porušiti ga more le elementarna nezgoda, ne pa dopisi. Poruši ga lahko tudi človek, toda ne s tiskanimi in pisanimi črkami. Toda dom se poruši lahko tudi drugače. Zgrajen je bil npr. za naselbino z gotovimi nameni, a pridejo drugi, pa zapostavljajo tiste namene. Dom bo torej stal, dokler ne pride katastrofa, in upamo, da nikdar ne pride. Zgrajen je iz opeke in dobro, kot stavba ima torej vse garancije. Toda vodstvo ni iz opeke. Osebnost, ki prevladuje v njemu, ni v korist doma. Vsakdo ki hoče pogledati resnici naravnost v oči, bo priznal to dejstvo. Če pa vodstvo danes ni še popolno, je naša dolžnost, da ga izboljšamo. Ta moč je v nas delničarjih. Ko pride čas volitev, je potrebno, da premislimo: Kdo so tisti, ki bodo resnično delovali za interese doma, ne pa se udajali kapricam ter osebnim interesom.

Ako je čitatelj pazno prečital dopis X.X. v Proletarcu, bo videl, da v njemu se ne skrivajo mržnje, da je odkrit, in da piše tako stvarno in brez žalitev v prid Slov. del. doma, da zasluži vse naše priznanje. Če pa se komu zdi vse to pisane samo mržnja do naprednih organizacij, naj apelira na kakega člana Slov. del. doma za pojasnila o njegovem delovanju od znotraj odbora, in upam, da se bo povabilu gotovo kedo odzval ter opral našo "kulturo".

Delničar Slov. del. doma.

KONFERENCA J. S. Z. V COCKERILLU, KANSAS.

GROSS, KANS. — Zadnja konferenca J. S. Z. Crawford okraja, ki se je vršila 14. avgusta, je zaključila, da se vrši naš prihodnji zbor v Crawford County v nedeljo 16. oktobra ob 2. popoldne v naselbini Cockerill.

Od tedaj so se izrazili mnogi naši somišljeniki, da bi jih veselilo biti med nami. Ustanovili smo nov klub v Frontenacu, in pričakujemo, da se jih ustanovi do prihodnje konference še več.

Premogarji v Kansasu se že več let ne moremo ponašati z ničemer: ne z "dobrimi" delavskimi razmerami, ne z delavskim gibanjem, ne z društvenim življenjem, kajti celo to ne napreduje kot bi lahko. Mnogi store vse kar morejo, nekateri pa gladijo pot sabotaži.

Prihodnja konferenca JSZ. 16. oktobra bo razpravljala med drugim o velikem javnem shodu socialistične stranke, ki naj se bi vršil v Pittsburghu, Kans. Socialistična stranka v Kansasu je bila nekoč močna ne samo moralno, ampak je bila tudi močna politična sila. Ob raznih volitvah poslednje čase se je pokazalo, da je socialistična stranka v Kansasu še vedno moralna sila, ne predstavlja pa organizatorične moči. Arthur Bridwell je tajnik kansaške socialistične stranke. On je v sporazumu z glavnim uradom socialistič-

ne stranke v Chicagu in z aktivnimi člani stranke v Kansasu sklenil, da se to jesen priredi v Pittsburgu velik kampanjski shod, uspeh pa odvisi od nas. Če smo za delavstvo, to je, če smo zase, bo shod uspešen. Ako smo za obnovo socialistične stranke, tedaj bo konferenca v nedeljo 16. oktobra največji uspeh. Mi smo ne le slovenski, ampak tudi ameriški delavci. Kot slovenski in kot ameriški lahko napravimo za socializem dvojno delo ob enem.

Slovenski delavci v Kansasu, bodite rojaki, bodite socialisti in delavci, in pokazali boste našim ljudem drugod, da smo res za kar se predstavljamo: Slovenski delavci v Kansasu so naprednjaki, izdajalcev ne poznajo, so organizirani, ne podpirajo nam sovražnega časopisja, in so v prvih vrstah v JSZ. proti nazadnjaštvu in korupciji. Tak je slovenski Kansas. In v kolikor še ni, bo postal. — Anton Šular.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec avgust 1927

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Projemki	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Waukegan ..	16	3	..	\$ 5.85	\$ 1.90
Springfield ..	5	3	..	2.5580
Nokomis ...	3	12	..	5.10	1.55
Viriden ..	4	1.2040
Chicago (1) ..	60	10	..	21.50	\$ 8.70	\$ 8.70	7.00
INDIANA:							
Universal ..	12	3.60	1.10
Clinton ..	6	5	..	3.55	1.72½	1.72½	1.10
KANSAS:							
Gross	1	1	4	.6520
Edison	3	1	10	1.25	.45	.45
OHIO:							
Glencoe ...	10	4	..	4.40	1.40
Maynard	21
Collinwood ..	25	7.50	2.50
Cleveland ..	40	20	..	19.00	6.00
Power Point....	..	9
Blaine	20
Bridgeport	10
M. at L.	6	1.8060
West Park ..	7	1	..	2.4580
Girard	26	6	..	9.90	10.87½	10.87½	3.20
PENNA:							
Herminie ..	8	1	..	2.7590
W. Newton ..	10	4	..	4.40	1.40
Grays Landing	15	4.50	1.50
Canonsburg ..	30	9.00	3.00
Burgettstown ..	4	1.2080
Lawrence	3	..	1.0530
Conemaugh ..	15	4.50	1.50
Avella	6	9	..	4.95	1.50
Luzerne	18	6	..	7.50	1.20
Lloydell	6	4	..	3.20	1.00
Farrell	9	3	..	3.75	1.20
Latrobe	3	4	..	2.30	11.85	11.85	.70
WISCONSIN:							
Sheboygan ..	20	30	..	16.50	3.75	3.75	5.00
Skupaj	368	130	74	\$155.90	\$37.35	\$37.35	\$48.55
				Rednih	Dualnih	Izjemnih	
Znamk na roki 1. avgusta ...	135	137	209				
Prejeli od stranke	300	100	...				
Skupaj	435	237	209				
Razpečanih tekom meseca....	368	130	74				
Na roki 31. avgusta 1927.....	67	107	135				

TAJNISTVO J. S. Z.

“LJUBEZEN TREH KRALJEV”

prihodnja igra

na odru Slovenskega
del. doma,

15335 Waterloo Rd.,
COLLINWOOD, O.

V NEDELJO, 9. OKTOBRA,
OB 7:30 ZVEČER

vprizori dramatično društvo

“Anton Verovšek”.

O S E B E :

Vitez—baron, Arhibald
(slepec) Anton Dolinar

Vitez—baron, Manfred,
njegov sin Henrik Princ

Vitez Avito, vojvoda
Alturski Vinko Coff

Vitez Flaminj, vodnik
Arhibalda Louis Kaferle

Služabnik Manfredov Louis Furlan
Kovač Andrew Božič

Vojščak Louis Volk

I. sluga } Viteza Avito Joseph Pezdirtz
II. sluga } ... Joseph Fonda

Fiora, kneginja Alturska Eva Coff

Fiorina služabnica Matilda Skok

Ženska iz naroda Gertrude Božič

Magdalena, njena hči Mary Boliš

Grajske služabnice: Josephine Turk,
Alice Poznik, Amalija Presterl, Anna

Bajec, Josephine Lončar, Paulina
Gubanc.

Igra Verovškov orkester

Igrovodja Vinko Coff

Električar Andrew Božič

Po igri ples in prosta zabava v spodnjih
prostorih.

K obilni udeležbi vabi

Dramatično dr. “Anton Verovšek”

DRUŠTVI "V BOJ" IN "STRUGGLERS" TUDI ZA ZABAVO, NE SAMO ZA BOJ.

COLLINWOOD, O. — "Očenaš" se nekako tako moli: "Kakor v nebesih, tako na zemlji . . ." In ravno to je v Collinwoodu. Ni pri nas drugače kakor v drugih naselbinah. Molimo isti "Očenaš", in naši rojaki so iz istih krajev v isti deželi kakor v drugih naselbinah. Zgneteni so z enakega testa, in imajo iste dobre in slabe lastnosti kakor povsod drugod.

Slabo se dela, zelo slabo, namreč v "šapah", pa tudi drugače. Trgovina je tako nekako — "bo že", a je slabo . . . Imamo tam pa tam kakšen prepir . . . in zato bo ta ali oni "vse skupaj pustil". (Stara kranjska grožnja.) Eden bo pustil vse skupaj v klubu JSZ., drugi v društvu, tretji v Slov. del. domu, in nekateri bodo pustili "vseskupaj" povsod. Eden bo pustil "politiko", drugi bo nehal delati. Ta pravi, da ne gre nič več k maši, ker se mu je gospod zameril, drugi pa prisega, da ne prestopi več praga tega ali onega doma. In vsi, ki tako govorijo, se premisljujejo. Nekateri sicer menjajo tabor, ali "umaknejo" se nikamor. In je prav tako.

Ne bi bilo za "živ't", če se bi samo pričkali, in v Collinwoodu to vemo prav tako dobro kakor drugod. Zato se tudi zabavamo, posebno ob praznikih, sobotah in nedeljah, čez teden, največ ob petkih, se pa pričkam.

V nedeljo 2. oktobra priredita društvi "V boj" št. 53 SNPJ. in "Strugglers" št. 614 SNPJ., ki je društvo naše mladine in posluje angleško, skupno veselico v Slovenskem delavskem domu, 15403 Waterloo Rd. Začne se ob 7. zvečer. Igrala bo znana Barbičeva godba (6 godbenikov). Želimo, da prestopijo ta večer (in še marsikakšen drugi večer) mnogi prag omenje-

nega doma (dasi nima praga) in se udeleže te skupne priredbe dveh društev: enega, ki predstavlja generacijo ki je prišla sem iz starega kraja, in drugega, ki je rojena tukaj in je pripravljena nadaljevati delo prvega.

Ko se je urednik "Proletarca" nahajal pred nekaj meseci tukaj na govorniški turi, je posetil tudi sejo mladinskega društva "Struggler", kjer je med drugim dejal: *Strugglerji* ste. Vse, kar je med nami nastalo dobrega, je delo borbe. Vi ste si zapisali v svoje ime "borbo". SNPJ. je nastala z borbo. Vi, predstavniki mlade generacije, ste se odločili, da boste nadaljevali borbeno delo za interese SNPJ. in za ideale, ki jih zastopa."

Zares, naši "Strugglerji" so precej aktivni. Zelo se trudijo, da bo priredba dne 2. oktobra uspeh. Ker je to njih prva veselica, upamo, da bo udeležba dobra, kajti tudi zabava bo prvovrstna. Torej — dne 2. oktobra ob 7. zvečer. — "V Boje".

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo dopoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu v Slovenskem Del. Domu, 15333 Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se sej redno, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — Tajnik.

Zadružna Banka v Ljubljani

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%

vezane po 7%

Njene ameriške zveze so:

- 1.) S.N.P.J. v Chicagu.
- 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., West Jackson Blvd.
- 3.) Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York.
- 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Za račun Zadružne banke v Ljubljani (Jugoslavija)

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi.

IZLET ZA BOŽIČ V STARO DOMOVINO IN NAZAJ pod vodstvom izvrstne uprave g. M. Gawanskiga

ki jamči vsakemu potniku popolno zadovoljstvo na celem potovanju.

POTUJE SE

z velikim in udobnim prekooceanskim parnikom
PRESIDENT WILSON, ki odpluje iz New Yorka
8. decembra 1927.

Potniki iz Chicaga odpotujejo 5. decembra ob 11. predpoldne, po Erie železnici iz postaje Dearborn & Polk, in se izkrcajo v Trstu.

POZOR! Kdor želi potovati naj se prijavi zgodaj, da si zagotovi dobro kabino v 2. ali 3. razredu.—Za potnike ki niso še ameriški državljani se hočemo pravočasno potruditi in jim izposlovati permit (dovoljenje) za povratek katerikoli čas želite v 12. mesecih. Posebno priporočamo vsem, ki se žele povrniti, da kupijo "Round Trip" karto, s čemur si bodo prihranili denar. Za vse podrobnosti in cene se obrnite na tvrdko:

M. GAWANSKY & CO.

309 So. La Salle St., Chicago, Ill.

Ne izgovarjaj se za vsako stvar na druge. Pojdi in poskušaj biti boljši od drugih, in trudi se delati boljše, kakor drugi.

“Ljubezen treh kraljev” na collinwoodskem odru.

V Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu vprizori v nedeljo 9. oktobra ob 7:30 zvečer dramatično društvo “Anton Verovšek” Sem Benelijeve tragični poem v treh dejanjih “Ljubezen treh kraljev”. Prevel je to igro Alojzij Gradnik. Vrši se v srednjem veku v samotnem gradu v Italiji, 40 let po navalu barbarov. To zadostuje za uvod. Več pa boste videli na dan vprizoritve 9. oktobra. Igrovodja je Vinko Coff. Nastopilo bo v tej igri dvajset oseb.

“Ljubezen treh kraljev” ni bila vprizorjena še na nobenem slovenskem odru v Ameriki. Vsakdo jo bo vesel, kajti režiser Coff kakor igralci ter igralke se bodo potrudili, da bo predstava res nekaj sijajnega.

Predno se prične igra “Ljubezen treh kraljev”, bo predvajana živa slika, predstavljajoča slovensko talijo, predvsem našo talijo v Collinwoodu, kajti pokazala bo, koliko smo v stanju doseči in koliko bomo še lahko storili, če bo tudi v bodoče zadosti volje in sodelovanja. Oder v Slov. del. domu je prostoren in dobro opremljen, ima fine lučne efekte in nasebina

dobre igralske moči. Dvorana ni toliko velika, da bi jo tukajšnje občinstvo ne moglo napolniti.

Po predstavi 9. oktobra sledi plesna zabava v spodnji dvorani, ki bo trajala dokler se udeleženci ne naplešejo in pogovore o tem in onem. Torej živa slika, igra in zabava! Vsega veliko za mal denar.

Ljubitelj slovenske dramatike.

SHOD V CHICAGU V SPOMIN PRVE OBLETNICE SMRTI E. V. DEBSA.

CHICAGO, ILL. — V Delavskem liceju (Douglas Park Auditorium) na So. Kedzie in Ogden Ave. priredi socialistična stranka okraja Cook v četrtek 20. oktobra shod v spomin prve obletnice smrti Eugene V. Debsa. Prične se ob 8. zvečer. Glavni govornik bo Wm. H. Cunnea. Razun njega bodo nastopili gl. tajnik stranke Wm. Henry, G. R. Kirkpatrick, dr. Loerber za židovsko federacijo, Chas. Pogorelec za JSZ. in drugi. Povabljen je tudi pevski zbor “Sava”, da zapoje par primernih pesmi. — P. O.

Naročajte knjige iz “Proletarčeve” knjižarne. Pišite po cenik.

“POROČNA NOČ”

drama v treh dejanjih s predigro.
Spisal Ivan Molek.

V nedeljo 16. oktobra

ob 2:30 popoldne

v dvorani Č. S. P. S., 1126 W. 18th Street

(Blizu So. Racine Avenue)

CHICAGO, ILL.

Pred igro nastop pevskega zbora “Sava”.

Igra orkester “Zvonimir”.

Vstopnina 75c.

Po programu plesna zabava.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izvenzmi terek in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

ZAHVALA ZA SODRUŽNO SODELOVANJE.

Na seji upravnega odbora "Proletarca" 1. septembra 1927 sem podal resignacijo kot upravnik "Proletarca", katera stopi v veljavo 1. oktobra 1927. Ob tej priliki se na tem mestu sodrugom, zastopnikom in vsem drugim, ki so mi šli ves čas mojega uradovanja od 1. maja 1925 na roko in z menoj iskreno in sodružno sodelovali, najiskrenejše zahvaljujem, ter jim kličem, da ostanejo še nadalje enako lojalni in delavni za Proletarca ter J. S. Z. — Anton F. Žagar.

VELIK USPEH PRIREDBE KLUBA J. S. Z. V WARRENU.

WARREN, O. — V nedeljo 24. septembra smo imeli v Warrenu vinski trgatve. Vinograd smo preselili v Jugoslovanski dom, trgatve in vse kar spada zraven pa je aranžiral tukajšnji klub št. 243 JSZ. Prav zadovoljni smo, kajti trgatve se je dobro obnesla.

Naša naselbina, kot sem že večkrat omenil, je majhna. A vzlic temu smo imeli udeležbo katere smo se razveselili, in od zunaj je bil posebno dobro zastopan naš sodružni Girard. Že velikokrat so nam pomagali sodrugi iz Girarda, in tudi sedaj so storili vse, da bi bil uspeh čim večji. Prebitek priredbe znaša \$56.

Na tej trgatvi smo imeli tudi eno presenetenje, kajti izvedeli smo, da je sodrug Lewis Lavšina utrgal cvetko gdč. Frances Mejaš in sta se zvezala v zakonu. Poroka je bila civilna, brez vsakega šuma. Mi smo o nji izvedeli šele na zabavi, zato pa je bilo čestitk toliko več kot bi jih bilo drugače. S. Lavšina je najmlajši član našega kluba. Želimo jima vso srečo in upamo, da ostaneta ves čas v naših vrstah.

Naj bo ob tej priliki izrečena zahvala vsem, ki so pripomogli, da je bila veselica dne 24. sept. tako uspešna, in zagotavljamo jih, da bomo njihovo naklonjenost znali vedno ceniti.

Frank Modic, tajnik kluba.

Telefon v uradu Central 5999. Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK

ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,

CHICAGO,

ILLINOIS.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

JOS. STEBLAY

Zemljišča, hlše, stavbišča, zavarovalna proti ognju; javni notar.

2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Lawndale 9562.

✠ VŠČIPCI. ✠**DANES NAJVAŽNEJŠI "DNEVNI RED".**

Grozdje, kakšna cena, kakšni sodi, preša in prešanje, klet, kako bo "vrelo", kakšno "bo"? Zaključek na pomlad.

BARTULOVIC ŠE VEDNO PIŠE RESOLUCIJE.

V S. N. P. J. je še vedno po vseh žalostnih izkušnjah eno društvo, ki pusti, da mu importiran agent provokator, nečlan SNPJ., piše "protestne" resolucije. Slabo članstvo, ki nima nikake hrbtnice in je mehko ko polž. — Kotarjev "odjemalec" (komunistične rakije).

S. N. P. J. ZAČELA PODPIRATI KAPITALIZEM.

Naš Pepe s pipcem je razjasnil v zapadni metropoli, da je začela SNPJ. podpirati kapitalizem in privatne banke. Za dokaz je omenil Antona Kristana in "njegovo" banko (ime "zadružno" je Pepe cenzuriral.) Če je še kje med nami kaj razuma, premislite dobro to "razkritje".

SNPJ. posluje nad dva desetletja. Nad dva mili-

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50. Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekeramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

jona ima v kapitalističnih bankah in drugih kapitalističnih ustanovah. Sedaj je sklenila dati le \$50,000 v delavsko denarno ustanovo — in ali ste slišali, kako so zavpili? Tisti ki vpijejo, pravijo da so "komunisti" in člani "progresivnega" bloka (brrrrr)! V resnici so v svoji ignoranci najboljši zavezniki kapitalizma. — *Old Timer, Pueblo, Colo.*

LOJZE PIRC IN K. S. K. J.

Lojze Pirc daje nasvete S.N.P.J. Zgraža se nad načinom investiranja imovine SNPJ., dasi Mr. Zulič priznava, da je investirana bolje kot pa imovina K. S. K. J. Čemu Lojze tako strahopetno molči o KSKJ., in po jesiharsko rjove o SNPJ.? Odgovor je jasen: SNPJ. mu ne da penija zaslužka, KSKJ. pa vzdržuje njegovo tiskarno. Kramar je kramar, dušo bi prodal za dolar ali krono. — *Jerry Pengov.*

"BOG NAS OBVARI PRIJATELJEV . . ."

Bog nas obvari prijateljev, sovražnikov se bom že sam ubranil, pravi pregovor. Kaj si mislite o tistih članih največje slovenske podporne organizacije, ki namenoma in preračunano podpirajo njene sovražnike?

BINGELJ IN NJEGOVA "LJUBEZEN".

Bingelj, ki je zopet dal tiskati par številčk njegovega "Glasa Svob.", zelo ljubi SNPJ. Ljubi jo tako zelo, da je postal njen član, ko je dobil službo v nji, in je od nje odstopil, ko je bil ob službo. On je danes eden tistih, ki "odrešuje" SNPJ.—*RK.*

V DETROITU BODO RAZUMELI.

Na seji enega društva SNPJ. v Detroitu, v katerem dominira Bartulovič, so sprejeli protest proti gl. odboru SNPJ., katerega *MU JE SPISAL* Bartulovič. Nato je Bartulovič tisto svojo resolucijo nekoliko spremenil ter jo priobčil v obliki uredniškega članka v svojem "Delavcu". Some company! — *Detroitški paznik.*

OPUSTITE ŽALITVE!

Rojakinja, ki želi, da se preneha z "napadi" v Collinwoodu, ima vse moje simpatije. Slabo je, da

se prepiramo. Slabo je, da raznašamo svoje slabe strani. Ampak kaj bi še bilo, če bi povedali vse!
Jerry Pengov.

"OLJNATA" DIPLOMACIJA.

V glavnih mestih evropskih velesil, Japonske in Zedinjenih držav se kregajo radi priznanja sovjetske Rusije. Intrigirajo posebno v Parizu, Londonu in New Yorku. Boljševizem je postranska stvar, olje je glavna. Kapitalizmu ni še zadavljen vrat, in je treba vse drugačne revolucije, predno mu bo, kot pa je bila ona pred desetimi leti.

NE "ŠPEGAJ" IN NE GLEJ SKOZI KLJUČAVNICO!

Če je en hotelir, ali če sta dva hotelirja, in imata prijatelje, ter radi vsi skupaj poslušajo razprave na sejah društev jednote, kateri tudi oni pripadajo, — ali ne bi bilo lepše, če bi šli poslušati v "spodnjo dvorano" in se zadržali kot člani, namesto da "špegajo" skozi okna ter se reže v temo?—*Korobač.*

Alkohol ubija ribe---kaj pa ljudi?

Nedavno so prohibicionistični agentje v čikaškem okraju invadirali neko skrivno tvornico alkohola, zasegli prepovedano tekočino, in jo zlili v reko Des Plaines. Tisoče rib je poginilo v nji. Prebivalci ob reki so hiteli pošiljati proteste, ribam pa to ni pomagalo, kajti protesti so prišli, ko je bil čin že izvršen.

Pet tisoč galon alkohola so zlili v reko, in za ribe ga je bilo preveč. Ljudje bi ga lahko popili vseh teh pet tisoč in še dve sto tisoč galon povrhu, in le malokdo bi poginil v pijanosti. Alkohol ubija sicer tudi ljudi, toda polagoma. Veliko "močne" pijače med ljudmi pomeni veselico in piknik. Ribam nosi smrt.

Če vam "Proletarec" ugaja, ali kaj storite za njegovo razširjenje?

REŠITE SE SKRBI

in strahu za vaše vrednostne papirje, bonde, dragulje itd. Najemite si predalček v naši varnostni shrambi, za tri dolarje letno.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE., vogal 19. ul., CHICAGO, ILL.

OTTO KASPAR, predsednik.

Denarne pošiljatve v Jugoslavijo po najpovoljnejših cenah.